

Hungarian runic – magyar rúnairás

Rovás-szabvánnyal kapcsolatos viták egy része a rovás-szabvány neve miatt robbant ki. A „runic” szó névben való foglалása az a vád érte a rovás-szabványon dolgozó Michael Eversont és Andre Szabolcs Szelpet, hogy a rovásírást germánosítani akarják. Vagyis valamilyen úton-módon kapcsolatba hozni a székely-magyar rovásírást a germán rúnairással, illetve a rúnasírás szabványosítás sablonjait a székely-magyar rovásírásnál is alkalmazni (kis és nagy betűk nincsenek megkülönböztetve). Az az érdekes, hogy ez a kapcsolatba hozás már megtörtént, még hozzá hangsúlyosabb formában, Michelangelo Naddeo személyében, aki nem csak hasonlónak mondta a germán rúnákat a székely-magyar rovásírás betűihez, hanem a két írást közös össel is összekötötte. Lehet, hogy az Eversonekat ugyanezért bíráló Rovás.info szerkesztői nem olvasták Naddeo elméletét, mert tudós Naddeo honlapjának linkje is szerepel a Rovás.info honlapján (15 sor):

The screenshot shows the Rovás.info website interface. At the top, there is a navigation bar with various categories like 'Címlap', 'Gazdaság', 'Közélet', etc. Below this is the main header with the site logo and the date '2013 | 04 | 19'. The main content area is titled 'LINKAJÁNLÓ' and contains a numbered list of 22 links. The sidebar on the left includes sections for 'Rovás.info', 'Hírek', and 'Hirdetés'. The sidebar on the right features a search bar, 'Friss hírek', 'Szavazások', and 'Címketűző'.

LINKAJÁNLÓ

- 1 Rovás.hu - RóRÚ
- 2 Rovás.hu - RóRÚ: RÓvid RovásÜzenet
- 3 Rovásmag
- 4 Balogh János
- 5 Rovásra állított könyvek (letölthetőek)
- 6 Sajti honlapja
- 7 Rumi Tamás honlapja
- 8 Torontói cserkészek
- 9 Magyar Rovók és Hagyományörzők Szövetsége
- 10 Kalligráfia Baráti Kör
- 11 Fejér Baranta hagyományörző sportegyesület
- 12 Rovás javas
- 13 Jankovich Nándor
- 14 Szilágyi Szilveszter
- 15 Kiss Péter
- 16 Kovács Miklós - Rovásmester
- 17 Michelangelo Naddeo
- 18 Rovásírók klubja
- 19 Jászberényi rovók lapja
- 20 Kasza Zsolt rovás átírója
- 21 Hazai köteték
- 22 Temesvári Gabilla
- 23 Budaházi Judit
- 24 Nagy Béla rovásíró programja - 1995-ből!

A magyar rovásíró társadalom véleményének egyre inkább formálójává vált és válik a Rovás.info. De ez a „hatalom” veszélyes is lehet. Íme egy példa, egy cikk, amelyet 2012. október 27-én lehetett olvasni a Rovás.info oldalán, „A rovás germánosítása” címmel. Ebben a nevért az oldal mögé rejtő cikkíró ezt írja a rovásírást „rúnásító” Everson-Szlep „párostól idézve:

“1. Bevezetés: A rovásírás egy rúnajellegű írás a magyar nyelv lejegyzésére. Néhány forrás „Hungarian Runic” néven említi, ahol a runic az írás rúnás alakjára utal, nem pedig a germán rúnáktól való leszármazásra (habár a rovásírás és a fupark tekinthetők távoli unoka-testvéreknek). (link)”

<http://rovas.info/index.php/hu/szabvanyositas/1347-runajelleg-rovasMagyar>

Az idézetet képként is lementettem. Azonban Everson linkje nem működik. Úgy látszik elérhetetlenné tették az oldalon addig elérhető anyagot. Ami viszont nagy hiba volt részükről,

mivel Naddeo az ő idézett kijelentésüket támasztotta alá közzétett kutatási eredményével. A vádat viszont, hogy a rúnák szabályai szerint kívánták szabványosítani, igaznak tartom.

A Rovás.info ismeretlen szerzőjének kommentárját is a képen hagytam. A két – Everson és társa, illetve Rovásalapítvány – szabványosító oldal olyan, jelenleg döntetlenre álló meccset játszottak, amelyben minden gól öngól lett. Eversonéknak igazuk volt abban, hogy a rovásírás rúnajellegű írás. Sőt, azt sem zárták ki, hogy a két írásfajta – germán futhark és a székely-magyar rovásírás – távoli unokatestvérei egymásnak. De ezt a Rovás.info szerzője figyelmen kívül hagyta. Neki viszont abban volt igaza, hogy az „Old Hungarian” elnevezést hibásnak nevezte, mivel a Székely-magyar rovásírás nem halt ki, hanem – ha nem is széles körben – de használatban volt a mai napig. Nem próbálom a játékvezetőt eljátszani, mindössze egy harmadik fél kijelentését tartottam szem előtt, mikor a Rovás.info cikket olvastam. A harmadik félen Michelangelo Naddeo professzort értem, aki szintén kutatta az írások eredetét, a rúna- és rovás írás történetét, ezek kapcsolatát. Oldala itt elérhető:

<http://www.michelangelo.cn/index.php?arguments=dynamic&idPagina=dec2e2952&preferredLang=hu>

Naddeo szerint: „Mind a Germanico rúnák, mind pedig a magyar rovásírás egy korábbi, pre-indoeurópai, 16 betűs *VUARK ábécéből származnak, mely az ősi finnugor fonológiához illeszkedik és a Vinča-jelekhez hasonló, vagy azokkal megegyező karakterekből áll.”

A Wikipédia által bemutatott germán rúna-táblázatot nézve bárki összeszámolhatja azt a 16 írásjelet, amiről Naddeo professzor az elméletében többször is leír. A székely-magyar rovásírásban is előforduló jelek hossz tengelyük mentén fordítottak, illetve ami nem, azu csak azért, mert ezek az írásjelek szimmetrikusak: R, A, B, M, C, Ö (rovás „Ü”), Zs, Ak (nincsen eK, vagyis a rombuszos „K”), Sz, D, Ú, H, J, V, U, Ent). Tehát ha az ősgermán írást rúnáknak nevezik, akkor mind az alakjuk, mind a származásuk alapján rúnáknak nevezhetjük a székely-magyar rovásírást is. Én így nevezném angolul: Székely-Hungarian Runic. Magyarul pedig ahogy szoktuk: Székely-magyar rovásírás.

Linkek rovással

Egy könyvet töltöttem az Internetről, hogy a könyv szövegét átrójam, azaz a lati szöveget átalakítsam rovásírássá. A könyv végére hagytam a forrás megjelölését, arra az esetre, ha valakinek latin betűs változatban (is) kellene. Az URL címek azonban balról jobbra íródnak. Hiába adom meg a címet, ha azt fordítva adom meg, fordítva nem fog működni, hanem a kereső kiírja, hogy a megadott cím nem található. Ha viszont a címet jobbról balra írom, akkor olyan elemei lesznek a szóban forgó dokumentumnak, amelyek balról jobbra íródnak. Nem tűnik jó ötletnek olyan megoldás, amelyben egy dokumentumot hol jobbról balra, hol fordítva kel olvasni. Hasonló a helyzet a számokkal, de ebben az esetben a számok értékei változnak meg. Az sem mindegy. Ebből – ahogy másból is – látszik, hogy a rovásírás szabályai nem lettek átfogóan meghatározva, miközben a rovásírás és annak valamilyen szintű oktatása egyre jobban terjed az országban. És akkor a táblaállításokról még nem beszéltem. Persze ez utóbbiaknál addig nem jelent problémát, amíg az irányítószámot nem kell a név mellé tenni. Ám ha a rovásírásos helységnevekhez katalógus kellene készíteni, akkor már áll is bál, hogy számokat a nevekkel azonos irányban vagy azokkal ellentétes irányban olvassuk-e.

Másik probléma, hogy magyarban egyes mássalhangzók két betűből állnak (Cs, Ly stb), miközben ezeket a rovásírás egyetlen írásjellel jelöli. Ezeknek a betűknek a rovásírásos megfelelőit nem lehet az URL-címekben használni, mivel megváltozik a cím jelentése. A problémán a rovásírás szabványosítása segíthet, de addig mi legyen? Egy példát bemutatni, de ez is legfeljebb átmeneti megoldás lehet a rovás-szabvánnyal szemben.

Az osztrák határ közelében található Agyagosszergény nevű helység címe:

<http://www.agyagosszergeny.hu/>

rovásírással (itt az általam készített betűket használva):

<http://www.4#4#0#1#3#H#8#D.#M/>

Az eredmény: „nincs találat”. És meg a szöveg iránya sem változott meg. Ha mindenképpen és minden sort jobbról balra kell írni rovással írt dokumentumban, akkor az ellentétes irányban olvasandó címet és számokat meg kell jelölni, hogy azok balról jobbra olvasva értelmezendők. Ezt két jellel oldottam meg: Az egyik a balról jobbra olvasva értelmezhető szöveg kezdetét jelöli:

➔, a másik a szöveg végét: ➔. És így nézne ki használatban: ➔/M.#D#A#H#I#0#A#4#4.WWW//:#Y#.#.

A címben látható döntött vesszőknek nincsen jelentőségük a sorvezetés irányának szempontjából, de lehet más szempontból, így azokat ajánlatos változatlanul hagyni.

A balról-jobbra irányú értelmezés jeleit az RM 13 készletek tartalmazzák, de azokat a „beszúrás-különleges karakterek” opciókkal lehet a szövegbe vinni. A rovással írt dokumentumban az URL-cím rovás-betűkkel is leírható, a cím működőképes marad: <http://www.4#Y#4#0#1#3#H#8#D.#M/>. De a mássalhangzókat a latin betűs írás szabályai szerint kell írni.

RK. Szbn. 2013.04.21.